Cuprins

Prolog 9
Ella 13
Dulce blasfemie 27

Partea întâi. Pământ 37
Partea a doua. Apă 115
Partea a treia. Vânt 179
Partea a patra. Foc 285
Partea a cincea. Golul 339

Mulțumiri 415
Surse 417

Elif Shafak, *The Forty Rules of Love*

Copyright © Elif Shafak, 2010
All rights reserved

© 2011, 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Abu Sa'id 'Ubayd Allah Ibn Bakhtishu, *Adam și Eva*, 1294-1299

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:
SHAFAK, ELIF
Cele patruzeci de legi ale iubirii / Elif Shafak; trad. și note de Ada Tanasă. – Iași: Polirom, 2014

ISBN: 978-973-46-4233-5

I. Tanasă, Ada (trad.)

821.512.161-31=135.1
821.111(73)-31=135.1

Printed in ROMANIA

ELIF SHAFAK

Cele patruzeci de legi ale iubirii

Traducere din limba engleză
și note de Ada Tanasă

POLIROM
2014

Dar zapciii nu mi-au răspuns la bineț e. În schimb, m-au întrebat ce căutam pe străzi la ceasul acela târziu.

— Mă plimb doar, am murmurat.

Stăteam față în față, încremeniți într-o tăcere apăsătoare, sfâșiată doar de urletele unor câini undeva în depărtare. Unul dintre bărbați a făcut un pas către mine și a adulmecat aerul.

— Miroase urât pe-aici, a zis.

— Mda, duhnește a vin, a întărit celălalt zapciu.

Am hotărât să iau lucrurile ușor.

— Nu vă faceți griji. Duhoarea e doar metaforică. De vreme ce nouă, musulmanilor, nu ni se îngăduie să bem, mirosul trebuie să fie și el metaforic.

— Ce naiba tot îndrugă acolo? a mârâit primul zapciu.

Chiar atunci luna a ieșit de după nor, scăldându-ne în lumina ei albă și catifelată. Acum îl puteam vedea pe bărbatul de dinaintea mea. Avea o față colțuroasă, cu o bărbie ieșită în afară, ochi albaștri ca gheața și un nas ascuțit. Ar fi arătat chipeș dacă n-ar fi avut ochiul leneș și încruntarea necontenită de pe fața lui.

— Ce faci pe străzi la ceasul ăsta târziu? a întrebat din nou bărbatul. De unde vii și încotro te duci?

Nu m-am putut opri.

— Astea sunt întrebări adânci, fiule. Dacă aș fi știut răspunsul la ele, aș fi dezlegat taina rostului nostru în astă lume.

— Îți bați cumva joc de mine, gunoiule? a zis zapciul încruntându-se și, înainte să-mi dau seama ce se petrece, a scos un bici, plesnind aerul cu el.

Mișcările îi erau atât de caraghioase, încât am început să râd pe înfundate. Următorul lucru pe care l-a făcut a fost să abată biciul asupra pieptului meu. Lovitura a fost așa de neașteptată că m-am clătinat și am căzut.

— Poate că asta o să te-nvețe să te porți, a zis zapciul trecând biciul dintr-o mână în cealaltă. Nu știi că băutul e unul dintre cele mai mari păcate?

Nici când am simțit căldura sângelui meu, nici când capul a început să mi se-nvârtă într-o mare de durere, n-am putut să cred că fusesem biciuit în mijlocul străzii de un bărbat destul de tânăr ca să-mi fie fiu.

— Atunci dă-i bătaie și pedepsește-mă, am răspuns. Oricum, dacă raiul lui Allah e hărăzit unor oameni ca tine, mai degrabă ard în fundul iadului.

Într-o izbucnire de mânie, zapciul cel tânăr s-a pornit să mă biciuiască din toate puterile. Mi-am acoperit fața cu mâinile, dar asta nu mi-a fost de mare ajutor. Mi-a venit în minte un vechi cântec de beție, care mi s-a strecurat printre buzele însângerate. Hotărât să nu-mi trădez durerea, am cântat tot mai tare și mai tare cu fiecare lovitură de bici:

Sărută-mă, iubito, inima mi-o dezghioacă pân' la miez,
Buzele tale-s dulci ca vişinata, toarnă-mi-o toată pe gâtlej.

Batjocura mea a întețit mânia zapciului. Cu cât cântam mai tare, cu atât mă lovea mai amarnic. N-aș fi crezut niciodată că se poate strânge atâta mânie înlăuntrul unui om.

— Ajunge, Baybars! l-am auzit pe celălalt zapciu strigând speriat. Oprește-te, omule!

La fel de neașteptat cum începuseră, loviturile de bici au încetat. Voiam să am ultimul cuvânt, să spun ceva zguduitor și îndrăzneț, dar sângele din gură mi-a înăbușit cuvintele. Mi s-au întors mațele pe dos și, înainte să-mi dau seama, am vărsat.

— Ești o ruină, m-a ocărât Baybars. Numai tu ești de vină pentru ce ți-am făcut.

Mi-au întors spatele și s-au pierdut cu pași mari în noapte.

Nu știu cât am zăcut acolo. Poate doar câteva clipe, poate toată noaptea. Timpul și-a pierdut greutatea, la fel ca toate celelalte. Luna s-a ascuns îndărătul norilor, lăsându-mă nu numai fără lumină, ci și fără cunoștința a ceea ce eram. Curând pluteam pe tărâmul dintre viață și moarte, fără să-mi pese

unde aveam să sfârșesc. Apoi amorțeala a început să se risipească și fiecare vânătaie, fiecare crestătură, fiecare tăietură de pe trup mă dureau cumplit, scăldându-mă în val după val de chinuri. Mintea îmi era buimacă, mădularele pline de răni. În starea aceea, m-am pornit să gem ca un animal rănit.

Pesemne că am leșinat. Când am deschis ochii, șalvarii îmi erau muiați de pișat și fiecare mădular din trup mă durea îngrozitor. Mă rugam la Allah fie să mă amorțească, fie să-mi dea ceva de băut când am auzit niște pași apropiindu-se. Inima mea a sărit o bătaie. Putea să fie un derbedeu de pe stradă sau un pungaș, chiar un ucigaș. Dar apoi m-am gândit: de ce-mi mai era frică? Pentru mine deja nimic din ce putea aduce noaptea nu mai era înfricoșător.

Din umbră s-a ivit un derviș înalt și slab, fără fir de păr. A îngenuncheat lângă mine și m-a ajutat să mă ridic în capul oaselor.

Mi-a spus că-l chema Shams din Tabrīz și m-a întrebat care-mi era numele.

— Suleiman, bețivul din Konya, sluga dumitale, am zis smulgându-mi din gură un dinte care se hâțâna. Mă bucur să te întâlnesc.

— Sângerezi, a murmurat Shams apucându-se să-mi șteargă sângele de pe față. Nu numai pe dinafară, ci și pe dinăuntru.

Spunând acestea, a scos un șip de argint din buzunarul veșmântului său.

— Unge-ți rănile cu balsamul ăsta, mi-a zis. Un om bun din Bagdad mi l-a dăruit mie, dar tu ai mai multă nevoie de el decât mine. Însă ar trebui să știi că rana dinlăuntrul tău e mai adâncă și că pentru ea ar trebui să-ți faci griji. Asta o să-ți aducă aminte că îl porți pe Allah înlăuntru.

— Îți mulțumesc, m-am auzit bâlbâind, mișcat de bunătatea lui. Zapciul ăla... m-a biciuit. A zis că o merit.

De îndată ce-am rostit cuvintele astea, m-a izbit scâncetul copilăresc din glasul meu și nevoia mea de mângâiere și milă.

Shams din Tabrīz a clătinat din cap.

— N-aveau nici un drept să facă așa ceva. Fiecare ființă e slobodă în căutarea lui Allah în care a pornit. E o lege privitoare la asta: *Toți am fost zidiți după asemănarea Lui, și totuși fiecare dintre noi a fost zidit deosebit și fără pereche. Nu sunt doi oameni asemenea. Nu sunt două inimi care să bată la fel. Dacă Allah ar fi vrut ca toți oamenii să fie asemenea, i-ar fi făcut astfel. Prin urmare, a nu ține seamă de deosebiri și a le vârî altora în cap gândurile tale cu de-a sila e totuna cu a nu ține seamă de rânduiala sfântă a lui Allah.*

— Sună bine, am zis, uimit de ușurarea din glasul meu. Dar voi, sufiții, nu vă îndoiți niciodată de El?

Shams din Tabrīz mi-a aruncat un zâmbet obosit.

— Ba da, și îndoielile sunt bune. Asta înseamnă că ești viu și cauți mai departe.

Vorbea cu o voce limpede, întocmai parcă ar fi citit dintr-o carte.

— De altminteri, nimeni nu ajunge credincios peste noapte. Mai întâi crede că e credincios; apoi ceva se întâmplă în viața lui și devine necredincios; după care devine iar credincios și iar necredincios și tot așa. Până când ajungem la o anumită treaptă, șovăim neîncetat. E singura cale de-a înainta. Cu fiecare pas nou ne apropiem tot mai mult de Adevăr.

— Dacă te-ar auzi Hristos, ți-ar spune să ai grijă ce vorbești, am zis. El spune că nu toate vorbele sunt potrivite pentru toate urechile.

— Ei bine, are dreptate pe undeva, a râs scurt Shams din Tabrīz sărind în picioare. Hai, lasă-mă să te duc acasă. Trebuie să ne îngrijim de rănile tale și să ne încredințăm că dormi bine.

M-a ajutat să mă ridic, însă abia puteam să merg. Fără să stea pe gânduri, dervișul m-a săltat de la pământ de parcă aș fi fost ușor ca un fulg și m-a luat în spinare.

— Te previn că miros urât, am murmurat rușinat.

— Nu-i nimic, Suleiman, nu-ți face griji.

În felul ăsta, fără să-i pese câtuși de puțin de sânge, pișat ori duhoare, dervișul m-a cărat pe străduțele strâmte din Konya. Am trecut pe lângă case și cocioabe cufundate într-un somn adânc. Câinii lătrau la noi, gălăgioși și înverșunați, de după zidurile grădinilor, vestind pe toată lumea că eram acolo.

— Am fost întotdeauna curios în ce privește vinul pomenit în poeziile sufite, am spus. E adevărat sau metaforic – vinul pe care îl laudă sufiții?

— Are vreo însemnătate, prietene? m-a întrebat Shams din Tabrīz înainte să mă lase în fața casei. E o lege care lămurește lucrul ăsta: *Când un iubitor adevărat de Dumnezeu intră într-o cârciumă, cârciuma devine odaia lui de rugăciune, dar când un băutor de vin intră în aceeași odaie, aceasta devine cârciuma lui. În tot ce facem, inimile noastre au însemnătate, nu înfățișarea noastră. Sufiții nu-i judecă pe ceilalți oameni după cum arată sau după cine sunt. Când se uită la cineva, un sufit își ține amândoi ochii închiși și deschide un al treilea ochi – ochiul care vede tărâmul lăuntric.*

Singur acasă după noaptea asta lungă și istovitoare, am cugetat la ceea ce aflasem. Oricât de nenorocit m-aș fi simțit, undeva în adâncul meu domnea o liniște binecuvântată. Într-o străfulgerare, am zărit-o și am tânjit să rămân acolo pe vecie. În clipa aceea am știut că la urma urmei există un Dumnezeu și că El mă iubește.

Deși tot timpul mi-era o rană vie, oricât de curios ar părea, nu mă mai durea nimic.

Ella

Northampton, 3 iunie 2008

Bucuroși și fără griji, cu hiturile celor de la Beach Boys revărsându-se pe geamurile deschise, studenții de la universitate treceau cu mașinile prin fața casei, chipurile lor etalând bronzul începutului de vară. Ella îi privea, nepăsătoare la fericirea lor, mintea întorcându-i-se la întâmplările din ultimele săptămâni. Mai întâi l-a găsit pe Spirit mort în bucătărie și, cu toate că își spusese de nenumărate ori că trebuia să fie pregătită pentru momentul ăsta, a fost cuprinsă nu numai de o mâhnire adâncă, ci și de un sentiment de vulnerabilitate și singurătate, de parcă pierderea câinelui ei ar fi aruncat-o în lumea de-afară de una singură. Apoi a aflat că Orly suferea de bulimie și că aproape toți colegii ei de clasă știau. Lucrul ăsta a copleșit-o pe Ella cu un val de vinovăție, împingând-o să se îndoiască de relația cu fiica ei mai mică și să pună sub semnul întrebării calitățile sale de mamă. Vinovăția nu era un element nou în repertoriul sentimental al Ellei, însă pierderea încrederii în instinctul ei matern era.

În tot acest timp, Ella a început să facă schimb de e-mailuri cu Aziz Z. Zahara în fiecare zi. Câte două, trei, uneori chiar cinci. Îi scria despre orice și, spre surprinderea sa, el îi răspundea întotdeauna cu promptitudine. Cum de reușea să găsească timpul sau chiar o conexiune de internet ca să-și verifice e-mailurile în vreme ce călătorea în locuri îndepărtate depășea puterea de înțelegere a Ellei. Dar nu i-a luat mult ca să devină dependentă de